

Анотація. В статье проанализированы и систематизированные факторы, влияющие на конкурентоспособность экономических систем разных уровней хозяйствования

Ключевые слова: конкурентоспособность, экономические системы, факторы.

Summary. In article are analysed and the systematised factors influencing competitiveness of economic systems of different levels of managing

Keywords: competitiveness, economic systems, factors.

Рецензент к.е.н., доцент УкрДАЗТ Зубенко В.О.

Експерт редакційної колегії к.е.н., доцент УкрДАЗТ Якименко Н.В.

УДК 65.014:001.891

ОБГРУНТУВАННЯ НЕОБХІДНОСТІ І ПЕРСПЕКТИВИ ВПРОВАДЖЕННЯ КОНЦЕПЦІЇ АДАПТИВНОГО УПРАВЛІННЯ НА ПІДПРИЄМСТВАХ ЗАЛІЗНИЧНОГО ТРАНСПОРТУ

Янченко Н. В., ст. викладач (УкрДАЗТ)

В статті відображена актуальність удосконалення системи управління на залізничному транспорті в умовах ринкової економіки, виділені проблемні питання та економічні переваги від досягнення оптимального співвідношення між керуємою і керуючою підсистемами.

Ключові слова: адаптивне управління, організаційне проектування, управлінське рішення, персональна відповідальність, системне управління.

Постановка проблеми та її зв'язки з науковими чи практичними завданнями. Успіх підприємства або організації, а в сучасних складних умовах і можливість виживання, на пряму залежить від здібності їх швидкого адаптування до зовнішніх змін. Система управління підприємством повинна відповідати сучасним ринковим умовам: володіти високою гнучкістю, враховувати конкуренцію на ринку товарів та послуг. Таке адаптування неможливе забезпечити без дослідження тенденцій та можливостей, без вибору альтернатив та напрямків розвитку, зміни функцій управління та засобів прийняття управлінських рішень. Для їх реалізації існують об'єктивна необхідність в дослідженнях, аналізу існуючого положення.

Аналіз останніх досліджень і публікацій, виділення невирішених частин загальної проблеми, котрим присвячується стаття. Щоб удосконалити систему управління с використанням комп'ютерною техніки, організаційне проектування необхідно довести до такого рівня при якому забезпечується чіткість

розподілення обов'язків керівників та виконавців [1]. Необхідна персональна відповідальність керівників та виконавців. Необхідно чітко зафіксувати хто та що робить в системі управління, хто за що відповідає. Необхідне системне інформаційне опрацювання на рівні управлінських рішень. Дослідження та проектування повинно біти неперервним процесом. В системі управління необхідно передбачити відділ або групу співробітників, які будуть повинні постійно проробляти технологію підготовки нових рішень, які обумовлені новими цілями. Повинна існувати чітка документація, яка регламентує діяльність організації. Найчастіше Положення про відділи та посадові інструкції не конкретні та не забезпечують персональну відповідальність при прийнятті управлінських рішень.

Як вже було зауважено раніше це можливо тільки на основі загальної концепції дослідження систем управління як систем прийняття рішень, так як кінцевим продуктом системи управління є управлінське рішення - ключовий акт процесу

управління, який за своєю сутністю є розпорядженням з боку керуючого суб'єкта (суб'єкта управління) керованому об'єкту (об'єкту управління) і підлягає обов'язковому виконанню останнім. Це свідомий вольовий, владний акт організуючого впливу, який виражає наміри суб'єкта управління щодо бажаного функціонування об'єкта, містить певну модель його дій, спрямованих на досягнення очікуваного результату. Управлінське рішення є концентрованим вираженням діяльності керуючого суб'єкта (керівника) і складається з певних етапів: підготовки, прийняття та реалізації.

Підготовка рішення передбачає наявність можливих варіантів дій, один з яких відповідає об'єктивно існуючим інтересам та потребам управління. Прийняття управлінського рішення означає вибір найкращого варіанта дій у результаті відомої вольової діяльності керуючого суб'єкта. Реалізація рішення становить основний зміст управлінської діяльності відповідно до визначеної мети з урахуванням наявних ресурсів.

Рішення у сфері управління являє собою обдуманий висновок про необхідність здійснити якісь дії (або, навпаки, утриматися від неї), пов'язаний з досягненням цілей організації та подоланням проблем, що стоять перед нею. Це процес вибору з безлічі наявних альтернатив (цілей, способів дії та ін.) найбільш кращою для вирішення виниклої проблеми. Проблема являє собою складне теоретичне питання чи практичну ситуацію (наприклад, різниця між фактичним і бажаним станом системи), що не дозволяє в даних умовах отримати бажаний результат. Така невідповідність і долається шляхом прийняття управлінського рішення.

Ціллю даної статті є обґрунтування необхідності зміни моделі управління залізничним транспортом на більш гнучку та адаптивну до зовнішніх змін.

Виклад основного матеріалу дослідження.

У кожній організації здійснюється розробка механізму управлінських рішень. І в кожній організації практика розподілення та прийняття управлінських рішень має свої особистості, що визначаються характером і специфікою її діяльності, її організаційною структурою, системою комунікацій, внутрішньою культурою. Сучасну організацію відрізняють масштаби керування діяльністю, її відділення від безпосереднього процесу виробництва або надання послуг. Завдяки сучасним комунікаційним технологіям різко зросли інформаційні потоки, можливості оперативної роботи з великими масивами інформації. У зв'язку з цим розробляються ефективні інтелектуальні системи супроводу, а також підтримки процесу вироблення і прийняття управлінських рішень. Тим не менш, є спільне, характерне для будь-якого процесу

прийняття рішень, де б він не здійснювалося. Це той єдиний стрижень, який формує технологію розробки і прийняття рішень, яка використовується в будь-якій організації.

Залізниця є основною організаційною ланкою на залізничному транспорті. Створення, реорганізація та визначення територіальних меж залізниць, призначення і звільнення їх керівників здійснюються рішеннями Кабінету Міністрів України за поданням Міністерства транспорту України.

Управління залізницями та іншими підприємствами залізничного транспорту, що належать до загальнодержавної власності здійснюється органом управління залізничним транспортом - Державною адміністрацією залізничного транспорту України (далі Укрзалізниця), підпорядкованим Міністерству транспорту України.

Управління процесом перевезень у внутрішньому і міжнародному сполученнях, а також регулювання виробничо-господарської діяльності у сфері організації і забезпечення цього процесу залізницями, підприємствами, установами та організаціями проводяться централізовано і належать виключно до компетенції Укрзалізниці, яка здійснює функції господарського суб'єкта [2].

Сьогодні прибутки, видатки, фінансові результати, контингент, плани капіталовкладень, придбання рухомого складу формують не залізниця, а Укрзалізниця, що не дає змогу швидкого реагування на зовнішні зміни, а це означає що діюча систему управління залізничним транспортом не є адаптивною.

За обсягами перевезень залізничний транспорт, як і раніше залишається найбільш масовим, екологічно чистим, відносно дешевим і доступним видом транспорту. В умовах економічних перетворень у нашій країні за останнє десятиліття залізничний транспорт довів свій соціально-економічний призначення. Незважаючи на зниження обсягів вантажних і пасажирських перевезень, він займає провідну роль у розвитку економіки країни, у підтримці ринкових реформ.

Висновки даного дослідження і перспективи подальших робіт у цьому напрямку. Пасажирські перевезення - найважливіший соціально значимий фактор, в той же час вони є збитковими для залізниць. У зв'язку з цим залишаються відкритими питання про наділення структурних (лінійних) підрозділів залізниць часткою доходів від перевезення пасажирів і про формування на цьому рівні фінансових результатів. З огляду на специфіку організаційної структури та управління залізничним транспортом накопичений досвід далеко не завжди може бути застосований на залізних дорогах і, особливо в лінійних підрозділах.

У той же час в практичній діяльності, як залізниць, так і лінійних підрозділів відчувається гостра необхідність у методичних розробках по формуванню системи управління.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Игнатъева А.В., Максимцов М.М. Исследование систем управления. Учеб.пособие для вузов.-М.: ЮНИТИ-ДАНА, 2000.-157 с.

2. «Закон України про залізничний транспорт».

3. Кнорринг В.И. Искусство управления М:БЕК, 1997. - 288 с.

4. Коротков Э.М. Исследование систем управления. — М.: «ДеКА», 2000 г.

5. Паркинсон С.Н. Рустамджи М.К. «Искусство управления» /пер. с англ. К. Савельева.- М.:Агенство «ФАИР»,1997. -272с.

Аннотация. В статье отображена актуальность усовершенствования системы управления на железнодорожном транспорте в условиях рыночной экономике, выделены проблемные вопросы и экономические преимущества от достижения оптимального соотношения между управляемой и управляющей подсистемами.

Ключевые слова: адаптированное управление, организационное проектирование, управленческое решение, персональная ответственность, системное управление.

Summary. The article is the relevance of the introduction of improved management systems for rail transport in a market economy, highlighted areas of concern and the economic benefits of achieving a balance between controlled and control subsystems.

Keywords: the adapted management, organizational designing, the administrative decision, personal responsibility, system management.

Рецензент к.е.н., доцент УкрДАЗТ Шраменко О.В.
Експерт редакційної колегії к.е.н., доцент УкрДАЗТ Зубенко В.О.